

Beleidsplan

2020-2028

Colofon

tekst

Domies Toen

illustraties

voorkant omslag, colofon,

inhoudsopgave, p. 5, 10

Jelle van Nimwegen

vormgeving en opmaak

Van Kelckhoven BNO, Groningen

Inhoudsopgave

Inleiding 3

Sterk 3

Zwak 3

Kansen 3

Bedreigingen 3

Historische schets *Domies Toen* 4

Missie 5

Doelen 6

Economisch, overleven en bedrijfszekerheid 6

Recreatief, beleven 6

Educatief, leren 6

Wetenschap, onderzoek, verzamelen 6

Stichting 7

De tuin 7

Openstelling 8

Organisatie 8

Vrijwilligers 8

Financiën 8

Marketing 8

Veiligheid 9

Samenwerking 9

Overige partners 9

Nederlandse Vereniging van Botanische Tuinen 9

Hortus botanicus Leiden 9

De Kruidhof Buitenpost 10

Arboretum Oudenbosch 10

Gemeente Het Hogeland 10

Samenvatting 10

Educatie 11

Leren van wilde planten 11

Doelgroepen 10

Programma 11

Evenementen 11

Deskundigheidsbevordering 11

Activiteitenplan educatie 11

Collectie 12

Collectiebeleid 12

Activiteitenplan collectie 12

Samenvatting 12

Inleiding

Het gaat goed met stichting *Domies Toen*. Dat is dankzij het werk van de tuinbeheerder, de vrijwilligers en de bestuursleden. Het is veel, zo niet alles waard, om dit in de toekomst zo te houden en zo mogelijk nog te verbeteren. In dit strategisch beleidsplan richten we ons op de nabije en verdere toekomst van de stichting. Vertrekpunt is de gemaakte swot-analyse, de inventarisatie van sterke en zwakke punten, van kansen en bedreigingen. Het is dus een werkdocument waar we met z'n allen aan blijven werken.

Sterk

- a Bijzondere collectie stinzenplanten.
- b Ontwerp en onderhoudsstaat van de tuin is erg goed. Oogst veel waardering.
- c Locatie, de tuin ligt in het hart van het wadloopcentrum van Nederland. De startplaats van het Pieterpad. Aan de voet van de Petruskerk, onderdeel van het grootste museum van Nederland.
- d Evenementen: het programma is gevarieerd en trekt belangstelling.
- e Organisatie en samenwerking (tuinbeheerder + vrijwilligers + bestuur).
- f De intensieve samenwerking met nvbt-tuinen en met instellingen en bedrijven in de branche en in de omgeving.
- g We hebben een groeiend aantal vrienden.
- h De stichting is financieel voor de komende twee jaar gezond.

Zwak

- a De continuïteit van subsidiering door overheden en fondsen.

Kansen

- a Start van het Pieterpad
- b Toeristische ontwikkeling van Pieterburen
- c Groeiende belangstelling voor natuur en duurzaamheid en cultuur
- d Samenwerking in netwerken, nvbt-partners en andere partners in 't groen
- e Samenwerking met onderwijsinstellingen

Bedreigingen

- a De continuïteit van de stichting hangt af van voldoende en geschikte vrijwilligers en bestuursleden.
- b Relatief grote afhankelijkheid van de financiële bijdragen van de gemeente Het Hogeland.

Zonder de zwakke punten uit het oog te verliezen, concluderen we dat de sterke punten overheersen. Dat is een mooie uitgangspositie om te kijken naar de kansen die we kunnen pakken en om tegelijkertijd het hoofd te bieden aan wat ons bedreigt. In dit strategisch plan doen we dat voor de periode tot 2028.

Bestuur *Domies Toen*,
April 2020

Historische schets *Domies Toen*

Gelegen aan de voet van de 15^e-eeuwse Petruskerk in Pieterburen, herbergt *Domies Toen* een rijk verleden.

Kort na de bouw van de kerk moet hier al een weem (Gronings voor pastorieboerderij) gebouwd zijn. De westelijke tuinmuur begrenste de 'nuts-tuin' en kan rond 1600 worden gedateerd.

In die tijd was de pastoor, later de dominee, predikant en boer tegelijk; het loon van de dominee was te weinig om in het levensonderhoud te voorzien. Hij hield vee, verbouwde graan op het land en kruiden en groenten in de pastorietaan. Predikanten gaven ook land- en tuinbouwonderwijs. Zij speelden zo een rol bij de vernieuwingen van de landbouw.

In de oude nutstuin, werd, uniek voor Noord-Groningen, een stenen prieel gebouwd. Mogelijk uit de eerste helft van de 18^e eeuw, mogelijk later, maar zeker een kopie van het tuinprieel van de Menkemaborg uit 1710. Zowel het tuinprieel als de tuinmuur zijn rijksmonumenten.

In Pieterburen was daar altijd al de invloed van de borg Dijksterhuis. De glans van de borgheer moest afstralen op de kerk en omgeving. Is dat de verklaring voor het unieke tuinprieel?

In de loop van de 19^e eeuw was het 'boeren' van de predikant niet meer nodig. De dominee kon rondkomen van zijn inkomsten als dominee. Hij hoorde bij de notabelen en moest dat ook uitstralen.

In 1880 werden de schuur van de weem en het koetshuis afgebroken, het oude voorhuis van de weem werd vergroot tot een stijlvolle notabelenwoning. Voor de pastorie werd naar de mode van die tijd een 'slingertoe' aangelegd, de Groninger vorm van de Engelse landschapstuin met hoogteverschillen, slingerende paden, een vijver met een bruggetje en monumentale bomen. Hoogstwaarschijnlijk is de tuin ontworpen rond de rode beuk die er al stond.

In 1888 werd het godsdienstgebouwtje gebouwd. Het werd gebruikt voor catechisatie en landbouwonderwijs.

Na de Tweede Wereldoorlog veranderde er veel op het Groningerland, de mechanisatie in de land-

bouw maakte dat veel mensen de streek verlieten. In 1960 vertrok de laatste dominee uit Pieterburen. De pastorie werd overbodig, verkeerde in slechte staat en werd afgebroken. Tine Clevering Meijer, plaatselijk herenboerin en zeer betrokken bij erfgoed, werd gevraagd een plan te ontwikkelen voor de tuin. De slingertoe werd opgeknapt, de border langs de oude muur met oude boerderijplanten aangelegd, en er werden stinzenplanten neergezet. De tuin werd verfraaid met het beeld Flora, afkomstig uit een boerderijtuin in Mensingeveer, een zonnewijzer, een replica van een oude zonnewijzer 'Tied vliegt als 'n schaar veurbie', op de sokkel uit de tuin van de commissaris van de Koningin. Het tuinprieel werd gerestaureerd.

Met de komst van tuinbeheerder Paul Jansen in 1985 werd een aanzet gegeven naar de huidige vorm van de tuin. Hij nam het initiatief tot ecologisch beheer en de omvorming tot een heemtuin. Hij bracht verschillende milieus aan in de tuin. Na zijn vertrek werd dit voortgezet door zijn opvolgers. In 1992 werd de Stichting *Domies Toen* opgericht. Er kwam een structurele bijdrage van de nieuwe gemeente De Marne, een nieuwe impuls voor de ecologische aanpak. In 2001 kreeg de tuin de status van botanische tuin van de Vereniging van Botanische Tuinen. De erkenning vond plaats op basis van de collectie stinzenplanten en de collectie inheemse planten, waaronder een groot aantal Rode Lijstplanten. In 2003 werden tuin en godsdienstgebouwtje overgedragen aan de Stichting Oude Groninger Kerken. In 2005 kreeg de tuin de erkenning als geregistreerd museum. Naast de collectie stinzenplanten telde het totaal van tuinmuur, tuinprieel en het feit dat de tuin een onderdeel was van het complex kerk, tuin en godsdienstgebouwtje.

De tuin was door de jaren heen altijd in beweging en zal dat blijven. Maar het botanische karakter en het behoud van de collectie, in combinatie met haar rustgevende karakter en sfeer staan wat het beheer betreft voorop. Mooi is ook dat de dominee die een functie had om boeren te onderwijzen in plantenleer, nu overgegaan is naar de botanische tuin, met een educatieve functie.

Domies Toen is onderdeel van een museale omgeving. De Petruskerk maakt deel uit van 'Het Grootste Museum van Nederland' een samenwerkingsverband van kerkgebouwen in Nederland, een initiatief van het Catherijneconvent. De Stichting Oude Groninger Kerken is partner. De Petruskerk, met het godsdienstgebouwtje uit 1888 en *Domies Toen* vormen een mooi geheel binnen het Grootste Museum van Nederland.

Missie

Vanuit maatschappelijk en milieu-educatief belang en bewustzijn beheren en ontwikkelen we een gedocumenteerde, levende plantencollectie en dragen we als 'botanic guardian' op duurzame wijze bij aan het behoud van biodiversiteit.

'Ontmoeten in het groene culturele erfgoed van Groningen' is de ultieme reden om de tuin open te stellen voor bezoekers en vrijwillige medewerkers om te kunnen ervaren hoe 'gewoon bijzonder' de tuin is.

Doelen

De missie is dé reden van ons bestaan. Daarin ligt onze ultieme opdracht die we vertalen naar concrete doelen over vier voor ons relevante beleidsvelden.

Economisch, overleven en bedrijfszekerheid

- Het veiligstellen van de continuïteit van de stichting, de financiën en de tuin.
- Het handhaven van een adequaat niveau van onderhoud van de tuin en waar mogelijk de kwaliteiten van de tuin verder ontwikkelen.
- Het voeren van een duurzaam financieel beleid zonder winst oogmerk en zonder het aangaan van leningen, maar wel met het doel een gezonde reserve op te bouwen voor het opvangen van verliezen en het doen van investeringen.
- Het leveren van een actieve bijdrage aan de toeristische aantrekkelijkheid van het historisch centrum van Pieterburen en in het verlengde daarvan van de gemeente Het Hogeland en in het bijzonder het deel van de voormalige gemeente De Marne.

Recreatief, beleven

- Het openstellen van de tuin voor bezoekers die daar rust, stilte, inspiratie, reflectie, bewondering of een specifieke eigen beleving vinden.
- Het bieden van mogelijkheden aan de (amateur) kunstbeoefenaars voor exposities en muziekuitvoeringen of het opdoen van inspiratie.
- Het opzetten en uitvoeren van recreatieve en/of educatieve activiteiten in relatie tot de tuin voor de jeugd tot en met twaalf jaar.
- Het bieden van diverse mogelijkheden voor actieve vrijetijdsbesteding.

Educatief, leren

- De tuin voor jong en oud presenteren als kenniscentrum van horticultuur.
- Het wekken van interesse voor bomen en planten en de bezoeker bewust maken van het belang van biodiversiteit.
- Het aanbieden van rondleidingen met begeleiding door een gids.
- Het opzetten en uitvoeren van educatieve activiteiten.
- Het leggen en onderhouden van relaties met instellingen die opleiden voor de sector natuur en milieu.

Wetenschap, onderzoek, verzamelen

- Het ontsluiten van de collectie voor het publiek.
- Het openstellen en beschikbaar houden van de collectie voor onderzoek door wetenschappers.

De vier voor ons relevante beleidsvelden met de onderscheiden doelen werken we hierna uit in drie deelplannen, stichting, educatie en collectie. Elk deelplan leiden we in met een korte beschrijving van de huidige stand van zaken en relevante ontwikkelingen die we signaleren. Vervolgens werken we de verschillende relevante onderwerpen stuk voor stuk uit met het formuleren van actiepunten voor de komende vijf jaren.

Stichting

De missie en het beleid van de stichting zijn geïnspireerd en gebaseerd op de definitie van een botanische tuin zoals die is geformuleerd door de Botanic Gardens Conservation International (BGCI, 2012) en is omarmd door de NVBT. *‘Botanische tuinen zijn instellingen waar een gedocumenteerde, levende plantencollectie wordt beheerd ten behoeve van wetenschappelijk onderzoek, natuurbehoud, tentoonstelling en onderwijs.’* Essentiële voorwaarde om de ambitie zoals die spreekt uit de missie waar te kunnen maken, is de zorg om de continuïteit van de organisatie. Alleen dan zijn de gestelde doelen te realiseren.

Dit vraagt iets van een bestuur. Het is een voorwaarde om zo te kunnen besturen. Deze ethische code is samengevat in de ‘Governance Code Cultuur’. Deze code is een instrument voor goed bestuur en toezicht. De Code gaat over het gehele besturingsproces van een organisatie: beleid, besluitvorming, uitvoering, toezicht en verantwoording. De Code helpt bestuurders en toezichthouders bewust te reflecteren aan de hand van vragen als: ‘Hoe doen we het eigenlijk?’, ‘Waarom doen we het zo?’ en ‘Wanneer doen we het goed?’. Het gaat er niet om dat we alle regels kunnen afvinken, maar of er sprake is van bewust handelen. De Code bestaat uit acht principes. Bij elk principe zijn aanbevelingen opgesteld die concrete aanwijzingen geven voor handelen. Alle bestuursleden van Stichting *Domies Toen* zijn op de hoogte van de code en handelen hiernaar. Bij het vaststellen van dit beleidsplan ondertekenen de bestuursleden dit.

De Stichting *Domies Toen* is lid van De Nederlandse Vereniging van Botanische Tuinen (NVBT). Dit is een koepelorganisatie voor 26 tuinen verspreid over heel Nederland. Het is een gezamenlijke missie om een bijdrage te leveren aan het behoud van biodiversiteit van planten in het kader van een duurzame wereld. Om deze missie te realiseren committeren de leden zich aan NVBT-criteria over het beheer van de plantencollecties en de wijze waarop deze worden ingezet voor wetenschappelijk onderzoek, natuurbehoud, tentoonstelling en/of onderwijs. Dat is de reden dat er in de tuinen bordjes staan met de Latijnse en Nederlandse namen. De tuinen weten precies wat

er in de collectie zit en zijn in die zin ook echt groene musea met een groene en groeiende collectie. De tuinen wisselen zaden uit met elkaar, zodat een plantensoort niet beperkt hoeft te blijven tot een botanische tuin en de kans op voortbestaan van soorten wordt vergroot. Bij het vaststellen van dit beleidsplan ondertekenen de bestuursleden dit.

De tuin

Zoals de tuin nu is, is deze groot genoeg om de doelstellingen te kunnen blijven behalen. Het is belangrijk om de komende beleidsperiode in te steken op:

- onderhoudsvriendelijk beheerplan.
- gebouwen en infrastructuur
- beleven van de tuin

Alle kwaliteiten die de tuin bezoekers kan bieden, rust, stilte, inspiratie, reflectie, verwondering of een specifieke eigen beleving, zijn te verbinden aan de activiteiten die we in de tuin (laten) ontplooiën. We bieden (amateur) kunstbeoefenaars naast de gelegenheid om hier inspiratie op te doen ook de mogelijkheid om hier een concert te geven of te exposeren in de tuin. We werken hierin samen met de theeschenkerij in het godsdienstgebouwtje en de naastgelegen Petruskerk, maar ook met het bezoekerscentrum Noordkust van Het Groninger Landschap. Met het opzetten en uitvoeren van recreatieve en/of educatieve activiteiten in relatie tot de tuin valt er veel te leren en te genieten van de tuin. De tuin en alle werk in het verlengde daarvan biedt vrijwilligers mogelijkheden voor actieve vrijetijdsbesteding, maar ook het maken van sociaal contact, het hebben van een dagbesteding en het werken aan een re-integratietraject in het arbeidsproces.

Actie

- Bezoekers actief ondersteunen met informatie o.a. door middel van een informatieve toegangkaart, themaboekjes en geschikte verwijzingen en informatieborden in de tuin.
- Bedenken van één of twee nieuwe attractieve evenementen om bezoekers te trekken en een nieuwe beleving van de tuin te bieden.

- Samenwerking versterken met de Petruskerk, met de sogk, in het kader van Het Grootste Museum van Nederland, met het bezoekerscentrum Noordkust van het Groninger Landschap en camping Boetn Toen.

Openstelling

Domies Toen is dag en nacht te bezoeken. Het officiële tuinseizoen, waarin ook de theeschenkerij gedeeltelijk open is, loopt van begin april tot en met half oktober. De tuinbeheerder en de tuin-vrijwilligers zijn altijd bereid informatie te verschaffen. De tuin is met enige moeite voor minder validen toegankelijk.

Actie

- Up to date houden van bezoekvoorwaarden.

Organisatie

Alle taken en functies zijn op dit moment redelijk tot goed bezet. Op enkele plaatsen is versterking wenselijk, zoals vrijwilligers met deskundigheid op het vlak van de collectie en van educatie. Daarnaast zijn vrijwilligers ter ondersteuning van activiteiten en PR zeer welkom. De jaarvergadering is de plaats waar het bestuur verantwoording aflegt en vooruitblijkt naar de toekomst.

Actie

- Bestuurlijke aandacht voor de versterking van de samenhang in de organisatie en het stimuleren van betrokkenheid van vrijwilligers.

Vrijwilligers

De stichting werkt sinds lange tijd met een betaalde tuinbeheerder en met vrijwilligers en dat moet zo blijven. De gemiddelde leeftijd van een kerngroep vrijwilligers groeit gestaag en het vinden van nieuwe aanwas blijkt niet eenvoudig.

Actie

- Werven van vrijwilligers om bestand op peil te houden en vergrijzing tegen te gaan.
- Maken en vaststellen vrijwilligersbeleid.

Financiën

De stichting is een ANBI-instelling (geen winstoogmerk) en drijft volledig op de inzet van de vrijwilligers en de financiële bijdragen van bezoekers, begunstigers, sponsors en gemeentebestuur zorgen voor de continuïteit. De financiële situatie van de stichting is nu gezond. Er wordt gewerkt met een sluitende exploitatie. De reserves zijn voldoende op peil om tegenvallers op te vangen en bij te dragen aan bijzondere investeringen in de tuin. De voorzieningen zijn toereikend om het meerjaren-investerings- en onderhoudsplan uit te voeren. Het beleid om geen leningen aan te gaan, wordt voortgezet. De gemeente heeft *Domies Toen* bij het toezeggen van de subsidies voor 2020 en 2021 de opdracht gegeven contact te zoeken met het dorp Pieterburen in verband met het opstellen van een dorpsvisie. De tuin moet onderdeel worden van de op te stellen dorpsvisie.

Actie

- Het aantal begunstigers en/of vrienden op te voeren tot vijfhonderd.
- De tarieven laagdrempelig houden.

Marketing

Domies Toen heeft een goede naam in de regio en daarbuiten. Het aantal vrienden (circa driehonderdvijftig) en bezoekers in de afgelopen jaren bewijzen dat.

Actie

- Een nieuwe flyer ontwerpen en verspreiden.
- Een onderzoek naar de mate van bekendheid van *Domies Toen* in de nabije omgeving en Stad om het aantal bezoekers uit die kring te vergroten.

- Versterken van de externe profilering c.q. ons imago, door meer naar buiten te treden en nieuwe publieke, private en maatschappelijke relaties aan te gaan.
- Het versterken van de lokale samenwerking op het gebied van toerisme.
- Het opzetten van bijzondere evenementen om de tuin te promoten.

Veiligheid

De veiligheid van onze bezoekers en medewerkers staat voorop. Op basis van het veiligheidsplan is een calamiteitenwijzer opgesteld voor noodsituaties. Het veiligheidsplan is te vinden in de bijlagen.

Actie

- Jaarlijkse collectiecontrole en bijstellen logboeken.
  - Jaarlijkse actualisering van het veiligheidsplan.
-

Samenwerking

Als vrijwilligersorganisatie beschikken we niet vanzelf over de nodige professionele kennis en vaardigheden om de continuïteit van de collectie en de tuin te verzekeren. Met regelmaat doen we een beroep op andere partijen. De afgelopen jaren is stevig ingezet op verdergaande samenwerking met diverse partners. Met enkele relaties is een bijzondere samenwerking aangegaan: onze partners in 't groen.

Als vrijwilligersorganisatie beschikken we niet vanzelf over de nodige professionele kennis en vaardigheden om de continuïteit van de collectie en de tuin te verzekeren. Met regelmaat doen we een beroep op andere partijen. De afgelopen jaren is stevig ingezet op verdergaande samenwerking met diverse partners. Met enkele relaties is een bijzondere samenwerking aangegaan: onze partners in 't groen. Heilien Tonckens is zo'n partner die *Domies Toen* adviseert op het gebied van wilde planten en in het bijzonder op het gebied van stinzenplanten. Maar ook met tuinbeheerder Jan Jaap Boehlé heeft *Domies Toen* een basisovereenkomst gesloten voor het uitvoeren van het tuin-

onderhoud dat de capaciteit van onze vrijwilligers te boven gaat. Verder investeren we over en weer in expertise over onderhoudstechnieken en bieden ruimte voor opleiding.

Domies Toen maakt deel uit van het samenwerkingsverband 'Het Hart van Pieterburen', dat verder bestaat uit de theeschenkerij, de Petruskerk, camping Boetn Toen en het bezoekerscentrum Noordkust van het Groninger Landschap.

We maken deel uit van het netwerk De Bende van 8, een netwerk van (toeristische) ondernemers in de oude gemeente De Marne.

We zoeken nauwer contact met andere musea zoals Openluchtmuseum Het Hoogeland in Warffum en Borg Verhildersum in Leens. De samenwerking met de Stichting Oude Groninger Kerken en Het Groninger Landschap moet versterkt worden.

Het beleid van *Domies Toen* is dat er voortdurend wordt geïnvesteerd in samenwerking. Dit kan zijn samenwerking met organisaties, maar ook in de vorm van partnerschappen.

Overige partners

Nederlandse Vereniging van Botanische Tuinen

De vereniging telt momenteel 26 tuinen die de afgelopen jaren stevig hebben samengewerkt aan het door de Nationale Postcodeloterij gesponsorde project 'Planten voor de Toekomst'. Dat heeft er bijvoorbeeld toe geleid dat de plantencollectie van de tuinen nu via de site van de NVBT vindbaar zijn: www.botanischetuinen.nl/planten.

De samenwerking op het gebied van collectie en educatie tussen de tuinen is zeer van belang vanwege de kennis en ondersteuning die we bij elkaar vinden. Juist als vrijwilligersorganisatie is ons er veel aan gelegen om deze samenwerking te onderhouden. Met de volgende botanische tuinen hebben we een speciale samenwerking.

Hortus botanicus Leiden

De samenwerking met de Hortus op het vlak van educatieve activiteiten, onder meer het uitwerken van het jaarthema, is bijzonder en vooral verrijkend.

De Kruidhof Buitenpost

De samenwerking ligt vooral op het vlak van uitwisseling van informatie over planten en organisatie. Met enige regelmaat ontvangen we een gift als aanvulling op onze collectie.

Arboretum Oudenbosch

Alhoewel Oudenbosch aan de andere kant van Nederland ligt heeft het op verschillende punten overeenkomsten met *Domies Toen*. In ieder geval de kleinschaligheid. Het arboretum is ook lid van de NVBT. Dat schept een band en geeft herkenning.

Gemeente Het Hogeland

Naast de samenwerking met deze botanische tuinen werken we uiteraard samen met de gemeente Het Hogeland, zij levert jaarlijks een belangrijke financiële ondersteuning die samenhangt met de openstelling en het onderhoud en de meerwaarde van de tuin voor de samenleving. De financiën worden vooral ingezet voor het onderhoud door derden van gebouw en tuin.

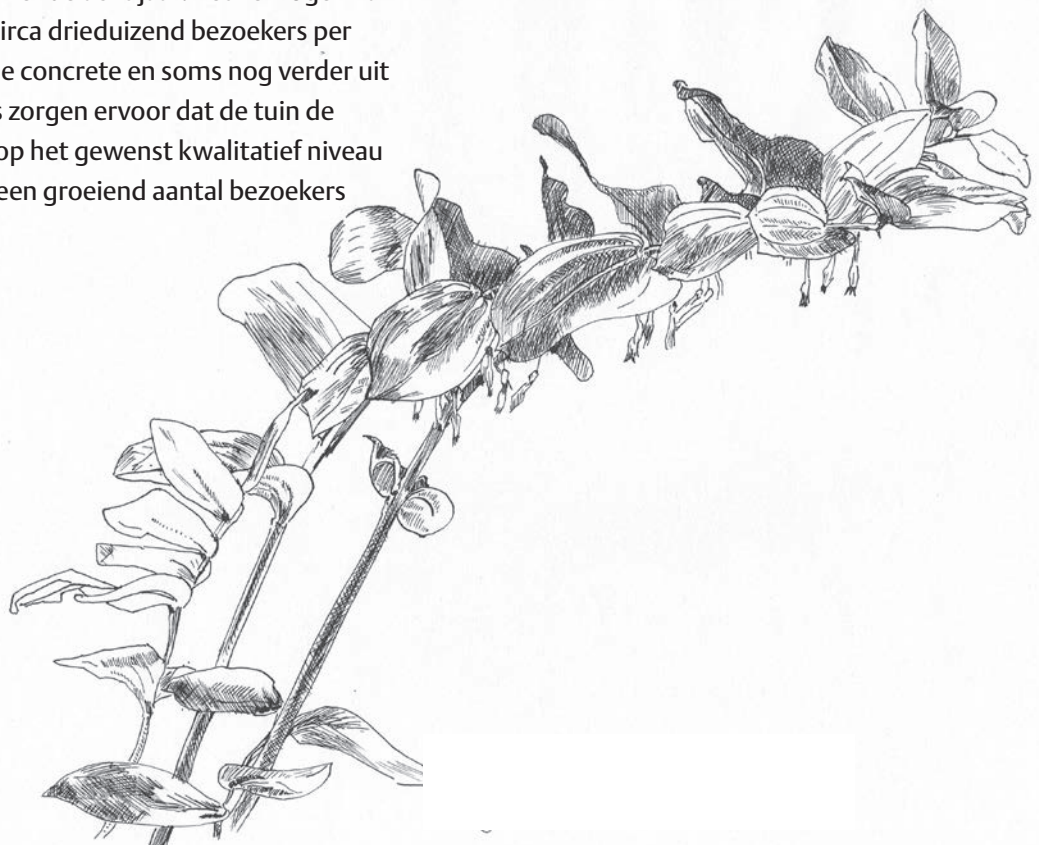
Samenvatting

Doel voor de komende acht jaar: het verhogen van het bezoek tot circa drieduizend bezoekers per jaar. De volgende concrete en soms nog verder uit te werken acties zorgen ervoor dat de tuin de komende jaren op het gewenste kwalitatief niveau open is en voor een groeiend aantal bezoekers interessant is.

Actie

- 1 Up to date houden van bezoekvoorwaarden.
  - 2 Bestuurlijke aandacht voor de versterking van de samenhang in de organisatie en het stimuleren van betrokkenheid van vrijwilligers.
  - 3 Werven van vrijwilligers om bestand op peil te houden en verdere vergrijzing tegen te gaan.
  - 4 Het aantal begunstigers/vrienden op te voeren tot vijfhonderd.
  - 5 De tarieven laagdrempelig houden.
  - 6 Een flyer ontwerpen en verspreiden.
  - 7 Een onderzoek doen naar de mate van bekendheid van *Domies Toen* in de nabije omgeving om het aantal bezoekers uit die kring te vergroten.
  - 8 Versterken van de externe profilering c.q. ons imago door meer naar buiten te treden en nieuwe publieke, private en maatschappelijke relaties aan te gaan.
  - 9 Het versterken van de lokale samenwerking op het gebied van toerisme.
  - 10 Jaarlijkse schouw op basis van het calamiteitenplan
  - 11 Jaarlijkse actualisering van het calamiteitenplan.
-

Educatie

Leren van wilde planten

De tuin is vooral ook een rijke leeromgeving voor onze bezoekers. Als 'Botanic Guardian' ligt hier een opdracht en een kans om, afhankelijk van leeftijd, belangstelling en aanleiding voor het bezoek, jong en oud de tuin als leeromgeving te laten ervaren.

De vrijwilligers van de werkgroep educatie en de kenniskring van rondleiders, waar botanische kennis wordt onderhouden, moet verder uitgebouwd worden. Door onderlinge presentaties, onderzoeksopdrachten, voorbereiding en uitwerking van thema's en excursies, leren we van en met elkaar.

We bieden rondleidingen met gids aan.

De belangstelling daarvoor is de afgelopen jaren iets afgenomen. Gemiddeld boeken we nu jaarlijks zo'n twaalf rondleidingen.

De kindermiddagen hebben voor de deelnemers naast een recreatieve vooral ook een educatieve waarde. De zomer- en herfsteditie bevatten steeds leerzame programmaonderdelen.

Het basis- en voortgezet onderwijs zou ons beter moeten kunnen vinden. Met name vanuit het basisonderwijs zijn er volop mogelijkheden hiertoe. Voorzover men zelf geen opdracht voorhanden heeft, hebben wij een educatief aanbod via rondleiding of activiteit zoals die bijvoorbeeld zijn ontwikkeld binnen het project 'tuin als lab'.

Doelgroepen

Veel bezoekers komen gewoon genieten van de tuin zonder specifieke belangstelling voor de collectie. Het is voor een botanische tuin van belang om die bezoekers, die wel die specifieke belangstelling hebben, aan ons proberen te binden. Dit met het oog op het op peil houden en uitbouwen van kennis onder de vrijwilligers.

De jeugd van basis- en voortgezet onderwijs vormt een belangrijke doelgroep, het zijn onze potentiële toekomstige bezoekers en wellicht ook vrijwilligers. Deze doelgroep willen we aantrekkelijke en geschikte leerstof en leeractiviteiten aanbieden.

Programma

Het educatief aanbod is vraaggestuurd en nog voor uitbreiding vatbaar. Tot nu toe wordt vooral op de wens van de bezoekers een programma aangeboden. Soms wordt een programma in samenspraak gemaakt. Elk jaar wordt er een themaboekje gemaakt dat de individuele bezoeker begeleidt bij de rondwandeling. Binnen en buiten het seizoen kan een rondleiding worden geboekt, al dan niet met een specifiek thema. Het beleid is om de educatieve activiteiten uit te breiden met onze netwerkpartners.

Evenementen

Een goede manier om de kring van (potentiële) bezoekers van de tuin te verbreden en meer bezoek te generen, is het (doen) opzetten van evenementen en andere aan de tuin gerelateerde activiteiten. De tuin is er immers om gezien te worden. Via extra activiteiten is een groter bereik en bezoekersaantal te realiseren.

Deskundigheidsbevordering

Leren van en met elkaar is dé manier om als groep vrijwilligers de kennis en kunde op te bouwen om de tuin in stand te houden. Maar het stelt ons ook in staat om educatieve activiteiten te kunnen aanbieden en op verstandige en verantwoorde wijze aan collectiebeleid en -beheer te kunnen werken. De kenniskring van de educatieve werkgroep en de kring van rondleiders ontwikkelen en onderhouden, samen kennis opdoen over onze collectie, educatieve programma's en activiteiten. Waar mogelijk leren we graag van studenten die hier een ontwerp- of onderzoeksopdracht kunnen doen. Maar ook leerlingen uit het voortgezet onderwijs kunnen hier aan de slag met een onderwerp voor een profielwerkstuk of onderzoeksopdracht.

Activiteitenplan educatie

Doel voor de komende acht jaren: de mogelijkheden om het leren van en in de tuin voor ons zelf en het publiek zichtbaarder te maken. De volgende concrete en soms nog verder uit te werken acties zorgen ervoor dat de tuin als rijke leeromgeving steviger in beeld wordt gebracht.

- 1 Om doelgroepjongeren naar de tuin te halen, wordt de relatie met het basis- en voortgezet onderwijs aangehaald.
- 2 De tuin als leeromgeving sterker onder de aandacht brengen bij het publiek in het algemeen en de doelgroepen in het bijzonder door:
  - a het programma-aanbod van leeractiviteiten samenvattend te beschrijven;
  - b de digitale openstelling van onze collectie via de eigen en nvbt-website;
  - c jaarlijks een thema uit te werken;
  - d hieraan meer aandacht te geven in de perspublicaties
- 3 Het onderhouden van de samenwerking met andere nvbt-tuinen op educatief vlak via de educatieve werkgroep.

Collectie

Collectiebeleid en -beheer laten zich wel onderscheiden maar niet scheiden. Bij collectiebeleid is de centrale vraag 'waarom hebben we die bepaalde plant of willen we die toevoegen aan de collectie'. Bij collectiebeheer gaat het om de vraag hoe we met de collectie omgaan, zowel administratief als in de tuin zelf.

Collectiebeleid

Eerder was er geen systematisch, samenhangend en op schrift gesteld collectiebeleid. Het bestuur van *Domies Toen* heeft in 2020 het collectiebeleid voor de komende jaren vastgesteld. (zie *Collectieplan 2020-2028* en *Collectiebeleid 2020-2028*)

Activiteitenplan collectie

- Het op orde brengen en onderhouden van de naambordjes bij de collectie.
- De afstemming tussen de praktische en administratieve verzameling te onderhouden.
- Elk jaar op basis van een thema een tentoonstelling in de tuin organiseren

Samenvatting

Domies Toen is een prachtig stuk erfgoed van het Groninger Hogeland. Het bestuur van stichting *Domies Toen* onderschrijft de Governance Code Cultuur.

Deze Code is een instrument voor goed bestuur en toezicht. De Code gaat over het gehele besturingsproces van een organisatie: beleid, besluitvorming, uitvoering, toezicht en verantwoording. Het bestuur van stichting *Domies Toen* spreekt daarmee ook uit ambitie te hebben om de tuin met haar staat van geregistreerd museum en lidmaatschap van de Nederlandse Vereniging van Botanische Tuinen (nvbt) voort te zetten en te behouden voor de toekomst. Daarom heeft het bestuur hard gewerkt om aan alle voorwaarden hiervan te kunnen blijven voldoen. Er is een collectie, collectiebeleid, een collectieplan, beheerplan, een financieel beleidsplan en er is een vrijwilligersbeleid. Samen met onze tuinbeheerder werken we aan de toekomst van Neerlands noordelijkste botanische tuin, de tuin van de dominee!

